

ȘBURĂTORII

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ

DOI Cluj / Central University Library Cluj

ANUL II.

98

No. 17

SUMARUL:

- E. Lovinescu* . . . . I. M. Brătescu-Voinaghi (I)
Marcel N. Romanescu Nocturnă
Eugen Relgis . . . . Linxul
Ion Minulescu . . . . } O agapă literară
D. Nanu . . . . . }
I. Buzdugan . . . . }
Ignotus . . . . . } Rugăciune
Alexandrina Scurtu In seri pustii
E. Marghita . . . . Celui ce îmbătrânește

CRONICI:

M. Iorgulescu : *D. Nanu* (II)

Editura ALCALAY & Co.

Apare Sâmbăta

UN LEU

A apărut:

E. LOVINESCU

„CRITICE“

VOL. I și II

EDIȚIA II

à Lei 8.—

EDITURA ALCALAY

SBURATORUL

REVISTA SĂPTĂMĂNALĂ LITERARĂ, ARTISTICĂ ȘI CULTURALĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

COLABORATORI:

F. Aderca, Gh. Brăescu, Ion Buzdugan, Luca Ion Caragiale, Al. Cazaban, G. Cair, Gh. Cornea, Maria Cunțan, Ludovic Dauș, N. Davidescu, V. Demetrius, A. Dominic, Alexis V. Draculea, Victor Eftimiu, Elena Farago, Ion Sân-Giorgiu, Ion Al. George, Otilia Ghibu, I. Gorun, G. Gregorian, M. Iorgulescu, Ignotus, D. Iov, E. Lovinescu, M. Lungeanu, N. Mihăescu-Nigrim, Virgiliu Moscovici, A. Moșoiu, Constanța Marino-Moscu, A. Măndru, Liviu Marian, Claudia Millian, Corneliu Moldovanu, G. Murnu, D. Nanu, C. Narij, Ramiro Ortiz, Maria Pamfile, Hortensia Papadat-Bengescu, M. Pașcanu, I. Pețiz, Ion Pillat, Al. Popescu-Telega, Dragoș Protopopescu, I. Petrovici, Al. Rally, L. Rebreanu, Eugen Relgis, Marcel N. Romanescu, G. Rotică, Al. Terziman, H. Sanielevici, Alexandrina Scurtu, F. Șirato, G. Silviu, Barbu Solacoju, Al. T. Stamatiad, G. Stratulat, Cațon Theodorlan, A. Toma, Ada Umbră, T. Vianu, I. C. Vissarion.

ABONAMENTE:

UN AN . . . . . LEI 50 = ȘASE LUNI . . . . . LEI 30

Pentru învățători, profesori și studenți

UN AN . . . . . LEI 40

PREȚUL UNUI EXEMPLAR 1 LEU

SBURATORUL se găsește de vânzare la toate librăriile și chieșcurile de ziare din România Mare

Abonamentele se primesc la Librăria Alcalay & Co. și la administrația revistei.

Administrația: Strada Sărindar No. 14

— BUCUREȘTI —

Manuscrisele, corespondența și schimbul pe tot timpul verii se vor trimite pe adresa d-lui E. Lovinescu, la Fălticeni.

SBURĂTORUL

REVISTA LITERARĂ, ARTISTICA ȘI CULTURALĂ

Director : E. LOVINESCU

REVIZUIRI LITERARE

I. AL. BRĂTESCU-VOINEȘTI

II

Nici un scriitor nu e atât de egal cu sine ca d. I. Al. Brătescu-Voinești. Nici unul nu lasă o impresie atât de definitivă de uniformitate și, în limitele înguste ale talentului său, de perfecție. Putând fi ușor redus la unitate, e o binefacere pentru critică: îi dă prilejul unei unanimități rare. T. Maiorescu și d. G. Ibrăileanu i-au putut preciza natura talentului în termeni identici deși în proporția unei pagini față de cincizeci. În opera d-lui Brătescu-Voinești nu te poți rătăci. Dela prima pagină e domini. Criticei nu i se oferă posibilitatea controversii, în ceiace privește analiza: din orice direcție ar veni ajunge la ideea ei centrală și generatoare. Literatura d-lui Brătescu-Voinești e sferică; nici un punct nu e pe o rază mai mare sau mai mică; nu ne rezervă bucuria unei surprinderi sau a unui regret. Critica i-a fixat fizionomia cu lesniciune; ținând seama de caracterul senin al operii, a făcut-o și cu o simpatie legitimă. Era datoria unei critice actuale de a-i sublinia echilibrul clasic, după cum e de datoria criticei târzii de a o privi în totalitate și în perspectiva timpului. Criteriul judecății se schimbă intrucâtva. Meritul nu se răstălmăcește în defect. Limitat însă și în economia unui complex de calități necesare, devine de importanță secundară și unilaterală.

* * *

Numai nevoia unei revizuii fără trimeteri mă obligă să amintesc că literatura d-lui Brătescu-Voinești e litera-

tura inadaptării. O formulă atât de simplă îi explică și unitatea și sterilitatea... Un om bun, cu nobile însușiri sufletești, delicat, cu o fină percepție a frumosului și mai ales a muzicei — iată eroul nu numai predilect ci și unic al scriitorului. În mijlocul unei lumi egoiste, aprige după câștig material, un astfel de om e dezarmat și învins. D. Brătescu-Voinești s'a făcut istoriograful acestei înfrângerii, dela *Microbul* până la Andrei Răzescu, într'o gamă fără variații... Și cum inadapatul tinde să dispară, scriitorul l'a proiectat cu deosebire în epoca de tranziție a societății patriarhale spre formele noi. De aici cele câteva figuri simpatice de boeri bătrâni, cinstiți, serini iubitori de pământ și de obiceiuri vechi, izolați și nepăsători la mersul vremii, închiși în dulcea manie a genealogiei sau într'o dragoste tomnatică pentru vre-o ființă ideală.

Simplu.

Atmosfera aceasta curată nu e lipsită de frumusețe și poezie, deși e deprimantă. Nu i se poate aduce totuși o obiecție scriitorului. Lumea e rău făcută, iar istoria universală nu e decât înregistrarea grafică a multor nedreptăți. Numai tendința și lumina pot scobori o operă de artă; exactitatea observației, dimpotrivă, ori cât de dureroasă ar fi, o întărește.

* * *

Aceasta e formula.

Din pasta ei fragilă, d. Brătescu-Voinești și-a modelat figurinele învinșilor săi fără luptă. Senzibilizându-le, a uitat să le insuflă și voință. N'au viață și nici nu dau gustul vieții. Dacă am privi arta ca o stimulatorie a energiei, literatura d-lui Brătescu-Voinești n'ar răspunde scopului; ea violentează idealul sub lovitura brutală a realității. Cum însă arta nu e în funcție de morală, o privim numai ca insuficientă și uniformă.

E insuficientă pentru că nu-i alimentată de o observație multiplă și se mărginește numai la o singură față psihologică. Opera d-lui Brătescu-Voinești e lirică și subiectivă. Nu identific pe autor cu ea; dintr'un șir de nule nu se poate scoate o autobiografie. Lirismul pleacă

dela o simțire personală. O amplifică însă și o exaltează. Nu ne zugrăvim așa cum suntem, ci așa cum am voi să fim; lucrăm inconștient la o dedublare ideală. Similitudinea psihologică a eroilor d-lui Brătescu-Voinești ne face să-l reducem la numitorul autorului : un numitor idealizat însă. De fapt, sensibilitatea lor nu e atât de incompatibilă cu viața ; e numai o impresie a tinereții melancolice și totuși grăbite. Inadaptabilul își descopere însușiri de adaptare ; s'a speriat numai de primele ciocniri cu realitatea ; viața îi rezervă mai târziu destule compensații plăcute.

Dintr'o astfel de spaimă pare a fi ieșit și opera d lui Brătescu Voinești. E lirică și pesimistă ; e povestirea deformată a unui suflet blând ce, ignorându-și resursele, se crede strivit de realitate. Poetul Al. Vlahuță ne-a povestit-o într'un chip și mai naiv și subiectiv. Eroul lor e un poet simțitor, pe care-l birue oamenii sau boala ; la d. Brătescu-Voinești nu e nici odată un scriitor.—Este totuși un sensibil rătăcit în zilele noastre ; alteori rămâne în epoca de consumpție a unei societăți patriarhale ce-și supraviețuește în câte va exemplare (simpatice și inutile). Față de literatura pur lirică a lui Vlahuță, literatura d-lui Brătescu-Voinești reprezintă totuși un progres spre observație obiectivă.

* * *

Progresul este însă neînsemnat. De fapt, acelaș material e turnat în forme diferite. Andrei Rădescu sau Pană Trăsnea—sunt tot d. Brătescu-Voinești. Numai epoca și anecdota s'au schimbat ;—sufletul a rămas acelaș. Insuficiența e evidentă. Mai mult : e negația oricărei creații obiective.

Într'un romancier, lumea trebuie să se reflecteze în variațiile ei infinite ; cu cât reflectarea e mai complexă și mai minuțioasă, cu atât romancierul e mai mare : Balzac de pildă. În loc să oglindească, d. Brătescu-Voinești se oglindește. În undele mobile ale lunei, nu se vede decât pe dânsul. Se înduioșează asupra soartei lui nefericite. Plânge și solicită compasiunea noastră. E duios și lăcrimos. Ne emoționează uneori. Nu i neg emoția. O caută însă cu prea multă stăruință ; și deși este pură, o socot totuși prea ieftină.

Cu un talent atât de plăpând și lucrând într'un material atât de fragil, un scriitor s'ar îi pierdut fără răsuneț într'o literatură bogată; într'o literatură umilă ca a noastră merită un loc onorat. Modestia ei nu o autoriza însă la destinele spre care au mânăto-vânturi prea favorabile. Prin descrierea simpatică a unei epoci patriarhale, d. Brătescu-Voinești a plăcut tradiționalismului conservator al *Convorbirilor literare*; prin manifestele lui pacifice din ultimul timp a satisfăcut aspirațiile tinerimii internaționaliste ce se ridică pe urma războiului mondial. A reușit deci ca pentru amândouă generațiile, principial contradictorii, să fie „marele Brătescu-Voinești“, uzurpând un epitet antinomic.

E. LOVINESCU

Nocturnă

după Sigbjörn Obstfelder

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Cântecul morii și-oprește murmurul,
Ochiul tăriei în baltă se-ogîndă;
Buzele florilor ude se roagă;
Frunzele pomilor susură'n șoată.*

*Preoții flutură palide flacări;
Maicile'ngână cucernica rugă;
Fruncii 'mpreună mânățe plăpânde;
Lebăda 'și pitulă ciocul sub aripi.*

*Iată și clipa când toți obosiții
Pe-umeda perină fruntea și-o pleacă;
Uită de grijile negrelor gânduri:
Liniștea picură vis de lumină.*

*Colo'n albastru piutește-o femeie:
E Maica Domnului, blânda Maria;
Pleoapele inimii'n taină le'nchide;
Leneșă leagănă leagănul lumii.*

Tradus din limba norvegiană de
MARCEL N. ROMANESCU

L I N X U L

Pitit în grotă aromată
de ferege 'ncălcite prin liane
și flori ce sorb culoarea strigătoare
din seva ecuatorului prea rodnic —
așteaptă răbdător o pradă rară
ce potoli-i-ar foamea

— altă fiară,
ce'l mușcă îndârjit în măruntaie...
— Și necurmat privește fix,
ca și un sfinx,
ne'ndurătorul linx...

. . . . .

Răpus sub greutatea
comoarei care nu e-a lui,
bătrânul sclav abia pășește,
făcându și drum prin zid de flori.
Și grija'l sfredelește —
căci soarele prin ramuri îl privește
cu ochiul roș, ironic, somnoros —
iar dânsul încă prea departe este
de-al său stăpân hain...

... Și se târește sclavul:
Înainte!

Înainte!...
— și 'ncremenit,
se-oprește deodată
la grotă aromată:
Mici, două globuri strălucesc
fosforescente,
și se rotesc în întuneric —
în ritm de stele pâlănesc
și se fixează-apoi, incandescente...
Iar două lame de lumină

adânc, în inimă pătrund —
 și un fior de fascinare
 în scofâlcitul piept
 trezește valuri de înviorare...

Misterele încinselor priviri
 sublime se desfac — și reînvie,
 în suflet milenara omenie.
 Și sclavul vede-acolo fulgerarea
 biciului nedrept și nemilos,
 și tot acolo, ca 'n delir, el simte
 prezența mult-prea mult râvnită
 a sînteii și seninei Libertăți.

Și copleșit de adorare,
 aruncă de pe umeri
 comoara care nu e-a lui,
 și 'ngenunchiând,
 se-apropie să strângă
 adevărata lui comoară
 la pieptul său flămând —
 visând c'ar fi mântuitorul
 acelor care mor gemând
 în grele lanțuri strămoșești...

... Și nu mai simte sfâșierea
 ghiarelor perfide,
 și nu mai urlă de durerea
 inimei mâncate —
 căci l-a vrăjit cu ochi aprinși
 de mii de nestemate, —
 privindu-l fix
 ca și un sfinx, —
 ne'ndurătorul linx...

EUGEN RELGIS.

O agapă literară

CU PRILEJUL NUMIREI POETULUI VICTOR EFTIMIU ÎN FRUNTEA
TEATRULUI NAȚIONAL DIN BUCUREȘTI

Câțiva scriitori au oferit noului director general al Teatrelor, d. Victor Eftimiu, un banchet la care au luat parte artiști din toate breslele, în cap cu d. Octavian Goga, ministrul artelor. Un gest de solidaritate scriitoricească, fiind atât de rar din nenorocire, merită credem să fie reținut. De aceea publicăm aici cu plăcere discursurile rostite cu acest prilej de d-nii
ION MINULESCU, D. NANU ȘI I. BUZDUGAN.

Domnilor,

În numele scriitorilor prezenți—fiindcă cu sentimentele celor absenți nu-mi pot încărca conștiința—dați-mi voe să mulțumesc confratelui nostru d. Octavian Goga, ministru al artelor, pentru prilejul ce ne-a dat, să sărbătorim pe un alt confrate d. Victor Eftimiu, pe care d-sa l'a ridicat în scaunul lui Ioan Ghica.

Domnilor, am zis Ioan Ghica fiindcă de obicei numele acesta servește ca termen de comparație pentru directorii Teatrului Național. Părerea mea personală este că au fost directori mult mai buni ca Ioan Ghica. Aceștia aveau însă un cusur. Nu aveau legături cu literatura de cât în mod tangențial și bine înțeles nu aveau nici sufletul pe care, or ce s'ar zice, numai un scriitor îl poate închina acestei instituții de stat care de bine, de rău, tot breslei scriitorești aparține mai mult. D. Octavian Goga a înțeles lucrul acesta și în scaunul scriitorului Ioan Ghica, a numit pe scriitorul Victor Eftimiu. Aceasta înseamnă că d-sa a șters „politică de partid“ de pe frontonul noului său minister al artelor, lucru pentru care îi mulțumim, rugând-l ca și pe viitor să aibă aceeași sollicitudine pentru breasla din care s'a ridicat, de oarece scriitorii nu cerșesc slujbe ca orice agent electoral și își reclamă un drept al lor ce li se cuvine.

Și acum mă adresez D-voastră, domnule director. Cred că nu mai este nevoie să insist asupra sentimentelor care ne-au adunat astă seară aci în jurul d-v. Sunteți prima victorie strălucită a scriitorilor români. Duceți-o dar până la sfârșit, nu importați cu ce sacrificii, fiindcă prestigiul scriitorilor români este legat de directoratul d-v. Dacă veți fi un director

mare, lumea o să spună: „Brava Eftimiu!“ Dacă veți fi un director mediocru, lumea o să spună: «Vedeți ce se 'ntâmplă dacă se dă teatrul național pe mâna scriitorilor!» Personal cred că veți duce sarcina la bun sfârșit fiindcă sunteți tânăr și aveți toată enorgia și dragostea ce se pot închina cu succes instituției. Aveți de asemenea dubla pricepere și a teatrului și a lumii, care în definitiv, sunt unul și același lucru. Vă mai rămâne să vă asigurați concursul autorităților, al publicului, al actorilor și al autorilor. Prezența d-lui ministru Goga mă dispensează să mai vorbesc de concursul autorităților. Al publicului îi este asigurat fiindcă publicul român dă probe de cât-va timp că este cel mai cuminte și mai înțelept individ colectiv. Actorii, știți și d-v., sunt cel mai de precizie barometru al teatrului. Ei bine barometrul Teatrului Național marchează «beau fix». Aveți noroc. Mai rămân însă autorii. Aci, domnule director, dați-mi voie să fac o paranteză mai lungă. Astă seară chiar am făcut o dureroasă constatare pe care dacă n'o las să treacă nerelevantă, este fiind-că vreau să se știe odată pentru totdeauna cine întrefine vecinic paharul cu otravă în mijlocul scriitorilor români, De ani de zile, bătrânii sapă tot mai adâncă prăpastia dintre ei și cei mai tineri. De ani de zile bătrânii socot literatura românească, un fel de pradă de război, ce urmează a fi împărțită după grade și vechime. De ani de zile bătrânii consideră literatura un fel de privilegiu erarhic și ceiace este mai curios, pentru bătrânii noștri, această erarhie începe nu cu cei cari scriu, dar cu cei care au încetat să mai scrie. Un exemplu caracteristic este lipsa de astă seară, a pontifilor literari care compun comitetul de lectură al Teatrului Național. Domnilor, trec peste faptul că prezența lor aci trebuia să fie un gest de condescendență pentru colegul și directorul lor, și mă opresc numai la jignirea pe care au adus-o literaturii reprezentate astă seară aci.

Dar domnilor, poate vina nu este a lor, ci a noastră a celor mai tineri care n-am știut cum să organizăm banchetul de față. Dacă am fi anunțat împărțirea unor noi premii literare sau măcar a unor jetoane de prezențe, fiți siguri că pontifii ar fi fost de față.

Pentru cei absenți însă, voi zice însă ca Sorbul „Dumnezeu să-i ierte“ și voi considera în viață numai pe cei prezenți. Li voi ruga pe aceștia dar să complecteze goulurile lăsate de cei bătrâni, și fiind-că în lipsa celor mai vârstnici, mi-a fost dat mie să fac pe Matusalemul banchetului de astă seară, invit pe contrații prezenți să ridice paharul lor în sănătatea lui Victor Eftimiu. Să trăiască.

ION MINULESCU

Domnule Ministru, iubiți Colegi,

Salut în poetul Victor Eftimiu ca director general teatrelor, biruința unui principiu care trece pe deasupra oapetelor și afecțiunilor noastre.

N'avem totd'auna satisfacțiunea ca logica faptelor să meargă mână în mână cu logica abstractă a ideilor.

Când se întâmplă însă și aceasta, pentru oamenii de simțire și idei este un prilej de adevărată sărbătoare.

Desigur, d. Eftimiu nu este cel dintâi director general al teatrelor care să fie în acelaș timp și un om al literilor cu însușirile speciale în răspunderea ce și-o ia. Harnici reprezentanți ai presei, profesori universitari, prozatori cu reputație literară stabilită au mai stat în fruntea teatrului. Dar dela Caragiale cred că nici unul n'a fost numit exclusiv pentru garanția personală ce-o inspiră, ci în primul rând pentru fidelitatea mărturisită unui club politic.

În sfârșit s'a făcut un pas înainte în viața artistică grație d-lui ministru Goga, numindu-se și un director fără certificat dela Club—după cum s'a făcut un pas înainte în lumea politică atunci, când s'a numit un ministru al instrucțiunii nu numai fiindcă era „de ai noștri”—dar mai ales fiindcă era *al nostru, al tuturor*.

Domnilor, e o mare satisfacțiune să vezi împlinindu-se o prevedere. Dați-mi voce să-mi reamintesc că după cum s'a adevărit cu prisos ce-am prezis odinioară în ziarul *Evenimentul* dela Iași despre Pompiliu Eliad ca director de teatru, înainte de directoratul său, tot așa am convingerea că, conducerea d-lui Victor Eftimiu va rămâne în istoria teatrului o pildă vrednică de urmași.

Gestul său elegant, de a inclina mai bucuros să-și joace propriile piese și aiurea și mai ales aiurea de cât în teatrul pe care-l dirije, este de pe acum și un exemplu pe care-l dă celor prea zeloși de propriile lor lucrări.

De aceia ridic paharul meu făcând urarea ca d. Victor Eftimiu să rămâne atâta timp în fruntea teatrului câtă vreme dragostea și râvna sa pentru această instituție îl vor reține

D. NANU

Onorați colegi,

Încă de pe când nu fusesem în țară, trecând Prutul, ca orice duh sfărâmător de granițe, ajunsese și la noi în Basarabia—vestea succeselor mari ale pieselor d-lui Victor Eftimiu, jucate pe scena Teatrului Român.

Acele plâsmuiri ale poetului ne atrăgeau inimile noastre cu atât mai mult cu cât erau împletite din însuși aluatul sufletului românesc de pretutindeni și anume—din poveștile și luptele, care au legănat la vetre copilăria unui neam întreg, cu Feți-Frumoșii lui, cu zânele și smeiții lui fantastici, care sunt atât de bine prinși în „*Inșiră-te Mărgărite*“.

În Cosânzeana poetului noi vedeam însăși Basarabia înălțată de brațele smeului hrapareț.

De aceea biruința lui Făt-Frumos, eroului nostru național, era și prevestirea biruinții noastre l.

Din noaptea poveștilor noastre zorii deșteptării creșteau tot mai mult, cucerind cu lumina lor inimile.

În cântecele și legendele noastre basarabene—trăiau dar aceiași Feți-Frumoși aceleași Iene Cosânzene, aceiași codri deși cu aceiași smei, și la noi, și la d-voastră, și peste Carpați și pretutindeni unde veghia suflarea românească.

Iar dorul de a se aduna împreună toți acești voinici despărțiți, fii ai aceluiași popor, creștea mereu până în ziua când Moșul dela vatra țării, părintele și creatorul acestor ființe din povești a știut să-și trimeată feciorii spre smulgerea Cosânzenelor din ghiarele zmeilor.

De-aceia spre a putea fi reprezentate cele mai frumoase plâsmuiri ale sufletului românesc, noi am dori mult că în capitala Basarabiei noastre, ca și în capitala României Mari, să vedem ridicat un Teatru Național, dirijat de-o inimă cu dragoste și o mână pricepută în ale teatrului.

Pe această scenă s'ar putea juca, cu aceiași însuflețire, ca și aici, basmele și legendele și în sfârșit toate creațiunile cele mai frumoase din comoara de mărgăritare a sufletului românesc.

Deci, ridicând paharul meu, urez că această renaștere a teatrului nostru românesc în Basarabia s'o înceapă tot sărbătoritul nostru director de astăzi, spre cinstea lui, înflorirea artei și mândria țării.

I. BUZDUGAN

RUGĂCIUNE

Somn,
Iubitul nopței Domn,
Frate morții și uitării,
Stinge lampa cugetării
Și, subt ochiul meu închis,
Dă-mi din harul tău un vis.

Tată,
De pe fruntea-mi încrunțată
Șterge urmele mâhnirii
Și iubirii
Și trecutului amar,
Fă-mă iar
S'o revăd în vis, să crez,
Și să nu știu că visez

BCU *Impăcată*, University Library Cluj
Surzând ca altă dată,
Cu privirea ei curată,
Ca fantoma ce s'a dus,
Să-mi dea plina izbăvire
C'o privire
De'ndurare și iubire
Iertătoare ca Isus.

Și-atunci somn,
Frate morții și uitării,
Când să treci
De subt puntea mea, pe veci
Stinge lampa cugetării!
Fie-mi fratele tău Domn!

Și pe frunte
Intre tâmpilele-mi cărunte
Puie-al păcii lui sigil
Ca zâmbind închipuirii,
Fericirii
Să mă stâng ca un copil.

IGNOTUS

In seri pustii...

In seri pustii când viața se destramă
Pe firul gândurilor înoptate
Un ceas uitat în depărtare bate
C'o voce clară, tristă, de aramă.

Și cei ce stau cu frunțile plecate
Acoperiți de-a umbrelor maramă,
Acei ce cheamă moartea ca pe-o mamă
Cu ochi pierduți în zări înstrăinate

Aceia, gravi, ascultă glasul vremii
Infiorați că poate să mai sune
Pe visul lor ca o înșelăciune...

Ascultă duși — — iar umbra diademei
Ce-o poartă'n seară liniștea cea mare
Inchide 'n noaptea vieții funerare

Un glas pierdut ce'n plânsul lui apune..

ALEXANDRINA SCURTU

Celui ce îmbătrânește

Ți-e părul nins... de astăzi înainte
Calci hotărât al bătrâneței prag,
Și-ți zici în gând, că sufletul mă minte
Șoptind în taină, cât îmi ești de drag.

Fiind-că știi ce 'nseamnă *suferința*
Fiind-că știi ce 'nseamnă *a trăi*
Azi nu ți se mai pare cu puțință
Ca să mă poți și să te pot iubi.

Te crezi bătrân?! Dar când glumești cu mine
Sau vre-o poveste tristă îmi citești,
Nici zâmbete, nici lacrimi, nici suspine
Nu ți-au trădat cândva, ce tânăr ești?

Tu ești bătrân?! Ades un gând te poartă
Înspre trecut... și când îți amintești
Cu duioșie de-o iubire moartă
Atunci, de-ai ști ce tânăr ești!

Dar tu nu știi... Te crezi bătrân, firește,
Și doar ca un părinte mă 'ndrăgești
Eu uit că părul tău se înalbește
Căci pentru mine veșnic tânăr ești.

Iar când îmi săruți mâna câte-odată
Aș vrea să plâng—și nici nu știu de ce.
Taci, inimă în veci neastâmpărată,
Taci, să nu afle cât de tânăr e...

E. MARGHITA

D. NANU

II

În poezia *Ca'n povești* această așteptare a clipei rare de fericire, care trebuie totuș să vină, se ridică până la liniile largi ale unei povești simbolice.

O domniță bolnavă de dor așteaptă să se scurgă toate zilele ce trebuiesc să treacă până la învierea iubitului ucis în lupiă.

Natura încremenește în aceste clipe pentru ca la deșteptare, iubii să se regăsească la fel de tineri și frumoși.

Prima parte e admirabilă prin plasticitatea și noutatea imaginilor. Cea de-a doua, dacă ar avea și ea aceiaș reliefare puternică și tot aceiaș închegare aproape sobră, cu toată bogăția amănuntelor din care totuși nici unul nu e de prisos, ar face din această poezie unică în literatura noastră, o capodoperă:

Din clipita adormirii fetei fără de noroc
Nu mai pălpâie (pe pajisti fluturii din loc în loc.
Peste florile de aur, de mărgean și de rubine
S'au oprit cu mierea 'n gură iscusitele albine

sau :

Uite, colo, pe o coastă se zărește-o vânătoare
A rămas săgeata 'n aer, cum diu coard'a prins să sboare.
Vânători, ochind, cu mâna strâns pe arc au înlemnit
Vezi copoi cu laba 'ntinsă după cerbul fugărit
și tot de acolo :

Tot imperiul doarme'n zare cât de lung și cât de latu-i
Nu e moartea, ci viața unui neam întreg de statui
Ce-ar încremeni sub fruntea sculptorului adormit
(Ca'n povești)

Catedrala ca expresiune a unui gând nou uzează de acelaș procedeu; deosebirea e că în această bucată partea epică, anecdotică, urmează celei filosofice. Aceasta, admirabilă prin liniile ei definitive nici nu mai are nevoie de ea. Din punct de vedere general compoziția acestei bucăți suferă din cauza diluării unor așa de concentrate lucruri de gândire prin amănuntul povestitor, cu factură melo-dramatică.

Credința reprezentată prin catedrala orașului de patimi își sună glasul ei prevestitor prin clopotul cel mare, chiar în clipa în care desfrâul pare mai victorios. E un simbol de o rară frumusețe a tu-

zuror forțelor morale și superioare cari se ridică deasupra mizeriilor și viciului pământului, dominându-le și purificându-le.

Când crede că i mai singur în plină desfătare
Pornindu-și răsvrățiți în sprinten carnaval,
Ce curg pe străzi în turme ca unde pe canal,
Atuncea bronzul tună din turn biruitor
Și bolțile 'n lumină se umplu de vibrare,
Iar monstru-și strânge ghiara cuprins de un fior

(Catedrala)*

D-l Nanu e un singuratic melancolic. Are toată desnădejdea marilor pesimiști, dar nu se urcă niciodată la energia gestului de revoltă sfidătoare.

Imprecațiunea nu are nici o notă proprie în această orhestră sentimentală.

În acele închidări în tine însu-ți, se găsește o delicateță de simțire duioasă fermecătoare.

Nuanță, vis, aceasta e iubirea cea mare și odihuitoare. Străbaterca ei de patimile lumești o turbură și o depoetizează.

Realizarea ei e numai un miragiu, o țintă care nu trebuie aținsă niciodată. Adierile din imperiul *humei înflorite* au în ele farmecul depărtărilor și poezia lor fascinează.

În *In așteptare* el se amestecă cu cel al lumii închipirii pure.

E seară... suflă peste codri un tânguios acord de vânturi
Și'n pacea câmpului, departe, răsună luncile de cânturi.

Tu brațul alb pe după umeri, de gât duioasă mi-l pe'reci.
Ne chiamă 'n țărâit de greeri în zări pustiiile poteci.

Aceste glasuri pământești ale iubirii se desprind uneori din întreaga fire; luna amintește poctului de farmecul sărutărilor.

Căci tu înseninând țaria
Albind nisipul pe cărări,
Presari în aer nostalgia
Și setea unei sărutări

(Năluca)

Chemarea pământului obsedează și în urmă cucerește. Iubirea se coboară la noi, cei de jos. *Vecinica Evă* cuprinde sentimentul de părăsire în voia dragostei:

Ce-ți pasă? Te 'nchină și taci e frumoasă!

Deși:

Ea inima-ți soarbe și nu-ți dă nimic.

Poezia aceasta e așa de fragedă că fuge de realitate în teama de a nu se sdrobi de ea.

Refugiul acesta în tine însuți e o dovadă de timiditate. El ascunde impresionabilitatea *sensitivelor*. În același timp dă și iluzia unei forțe sufletești.

In toamnă e poezia delicată a retrăirii amintirilor purificate de amestecul cu lucrurile cari pot și răni în timp ce farmecă.

Când noaptea 'n văi încet se lasă
Și ziua 'n nori încet declină,
In urma soarelui ce moare
E stânca singură 'n lumină

Dar umbra amintirii mele
A dispărut din crânguri, lunci.
Dintre ruini mă 'nalț eu singur
Cu 'ntreaga inimă de-atunci.

In literatura noastră d-l Nanu prin profunzimea și originalitatea conținutului și uneori chiar prin formă, minus stângăciile de versificație, dar implicit mișcările, unele demodate, ale versului amintește pe Gr. Alexandrescu, poate singurul gânditor dintre poeții generației sale.

E în acelaș timp în această suavă și mare poezie un aer de sănătate care înviorează și de nobleță care înalță. Incheem cu menționarea unui caracteristic fragment din *Atolii*, un adevărat autoportret poetic.

Dar azi, asemeni stânței de-Atoli ce solitară
In matca ei înaltă mii valuri a cuprins
Și crește tot mai calmă pe-al apelor întins
Pe când, spumând, oceanul se sbuciumă 'n afară,
Tot astfel a mea viață de lume s'a desprins
Și limpezile-i unde din clocotire-adâncă
Stau azi încremenite într'a voinții stâncă.
Pustiuri biciuite de vânturile rele,
Ecou de naufragii—abia ajung la ele.
In van le chemi afară în aspre vijelli;
Sorbit-au din adâncul albastrelor tării.
In sânul lor de-oglină cu farmec de nespus
Ades în nopți se scaldă lucefieri de sus,
Iar când furtuna mării cu nori se investmântă
Un fulger se răsfrânge, dar unda-i nu frământă.

In liniștea odihnei din patul meu pustiu
In fiecare seară mă 'nchid ca 'ntr'un sicriu.
Pe vatră mor albastru aripe de văpaie.

Ascult tot mai tihnită a inimii văpaie.

MIHAIL IORGULESCU

A APĂRUT:

E. LOVINESCU

CRITICE

**VOL. III
EDIȚIA II-a**

LEI 10

EDITURA ALCALAY

BCU Cluj / Central University Library Cluj
ULTIMELE NOUTAȚI

I. PETROVICI

Amintiri universitare

Prețul 8 LEI

VA APARE DE

L. REBREANU

ION

ROMAN

Volumul I: GLASUL PĂMANTULUI

Volumul II: GLASUL IUBIRII

Editura **ALCALAY**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A APĂRUT DE

L. REBREANU

CALVARUL

○ povestire de actualitate extrem
de interesantă, cu peripeții palpitate,
într'un volum elegant de peste
250 pagini.

6 L E I

Editura **ALCALAY**